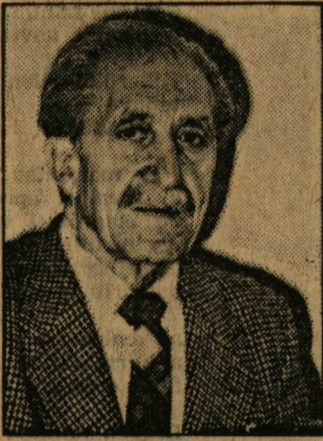

A tudomány, az oktatás és a gyakorlat kapcsolata

A szükségesnél és lehetősegségnél kevesebbet hallani a tudományegyetem legkisebb kara, az Állam- és Jogtudományi Kar szakmai sikereiről, kiemelkedő teljesítményeiről. A jogászképzés ezen vetülete mintha nem lenne része az egyetemi köznevelésnek. E feltételezésből kiindulva kerekedtünk fel, s kértük meg dr. Nagy Lászlót, a Mezőgazdasági és Munkajogi Tanszék professzorát, válaszoljon kérdéseinkre. A munkajog nemzetközileg is elismert tudosa 1937. szeptemberében oktatóként a 30. tanévét kezdi el a JATE-n.

(Székely Attila felvétele)

Hogyan ítéli meg az AJTK és ezen belül tanszéke tevékenységét?

A jogtudományi kar tudományos munkájának színvonalát — tudomásom szerint — jónak ítélik szakmai körökben. Tanszékünk tevékenysége sokirányú. Az utóbbi időben kibővült az önállóvá vált társadalombiztosítás és a szociális eljárási jogok kutatásával és oktatásával is, ami korábban sokkal szűkebb keretben a munkajog részét alkotta. A hallgatókat igyekszünk korszerűen és naprakészen oktatni. Az itt végzett tudományos munka színvonaláról publikációk sora adhat számot. Ezen kívül különböző állami szervezetek bizottságainak tagjaként munkajogi és társadalombiztosítási döntések elméleti előkészítésében is részt veszünk. Célunk, hogy Szeged a munkajog egyik központjává váljon.

Ennek hátterében milyen nemzetközi kapcsolatok élnek?

A Szovjet Tudományos Akadémiával közös kutatást folytatunk, melynek témája: a dolgozói kollektíva helyzete. Több szocialista és kapitalista ország jogtudósainal együttműködünk, 1963 óta több nemzetközi konferenciát rendeztünk. 1984-ben pedig a genfi központi Nemzetközi Munkajogi és Szociálisjogi Társaság felkérésére mi rendeztük meg az Első Európai Regionális Munkajogi Kongresszust. Ezen a szegedi tanácskozáson a 41 országból érkezett mintegy 600 résztvevő cserélte ki tapasztalatait. Létrehoztunk egy Nemzetközi Összehasonlító Munkajogi és Szociálisjogi szemináriumot. A múlt évi tanfolyamon francia és angol nyelven magyar és külföldi szakemberek a munkahely biztonságáról, „a dolgozó részvétele a vállalat irányításában” témáról vitáztak. A posztgraduális szemináriumon arra is alkalom nyílt, hogy a jogon kívüli problémákról, közös gondokról — például a leszerelésről, a béke ügyéről — is beszélgethessenek a résztvevők. Az idén augusztus 10-30. között rendezzük meg nemzetközi összehasonlító szemináriumunkat, melynek témája: a munkavédelem, a szakszervezetek vállalati szerepe, az öregségi nyugdíj. Az előadók — többek között — Lengyelországból, Angliából, Franciaországból, Svájcban, az NSZK-ból érkeznek.

Ön is járja a világot...

Igen... Részt vettem munkajogi világkongresszusokon, sőt két alkalommal én tartottam a főreferátumot. Utoljára a múlt év novemberében a frankfurti és a fucburgi egyetemen tartottam előadást. Mostanában a Magyarországi iránti érdeklődés igen élénk szerte a világon.

A kutató, oktató munka mellett ön a tudományos közélet aktív részese. Miért tartja fontosnak az ilyen tudós-magatartást?

Az ember egy adott társadalomban, egy adott országban él, s nyilvánvalóan érdekli, ami a környezetében történik. Magam is szeretnék mindenáron tenni valamit a dolgok változásáért. A munkajog egyébként

is erősen kapcsolódik a gazdasági, társadalmi élethez, vagyis e szakterületet közéleti tevékenység nélkül művelni lehetetlen. Az általam választott tudományág kutatásához szorosan kapcsolódik szerintem, hogy — többek között — az MTA Munkajogtudományi Bizottságának tagja, a Nemzetközi Munkajogi és Szociális Társaság 1988-tól hivatalba lépő elnöke, a Jogászszerzővességi Országos Oktatási Bizottságának elnöke, s néhány külföldi szaklap szerkesztőbizottságának tagja vagyok. Így rálátásom nyílik a tudomány változására, fejlődésére.

A magasszintű tudományos tevékenység a kiindulópontja a kimagasló oktatómunkának. Mit tart a korszerű jogászképzés kulcsfontosságúnak?

A képzés színvonala természetesen javult az utóbbi 20–30 esztendőben. A leendő hivatásuk iránt elkötelezett hallgatók, a jól érvényesített követelményrendszer lehet annak kiindulópontja, hogy a „felhasználók” (az intézmények, vállalatok, szervezetek) elégedettek legyenek mondjuk a Szegeden képzett jogászokkal. A minőségi oktatás elengedhetetlen feltétele a személyi és anyagi lehetőségek állandó fejlesztése. Sajnos ezen a téren nem a legjobb a helyzet. Ideális a 8–10 fős kiscsoportok oktatása, több segédanyag használatával, a tudománnyal foglalkozó (nem pedig a megélhetéséért küzdő) fiatal oktatógárda gyarapodása lenne.

A jogi karon oktatók közül mintha hiányozna néhány, a fiatalabb évfolyatokhoz tartozó generáció...

Igen, az utánpótlással rosszul állunk. Nagyon a hézagok. Léteznek olyan kis létszámú tanszékek, ahol 15–20 év is van az ott tevékenykedők között. A létszámkorlátozás és a nagyon alacsony bérek miatt alig van reményünk arra, hogy ideális helyzetet teremtve folyamatosan legalább 5–6 évenként új, fiatal oktatókat kapcsolhassunk be a munkába.

Az Ön ifjúkorában tudományos munkássága összefonódott a gyakorlattal.

Ebből az időszakból mi az, amit kiemelne?

Az egyetem elvégzése után bíróságnál, majd vállalati jogászként dolgoztam. A felszabadulást követően részt vettem a központi munkaügyi igazgatási szervek keretében a szocialista munkajogi szabályok megalkotásában, így az első Munka Törvénykönyve kodifikációjában is. A Munkaügyi Minisztérium jogi főosztályát 1957-től vezettem. (Ezzel párhuzamosan oktatni kezdtem a JATE-n.) Az ottani legjelentősebb feladatnak a második Munka Törvénykönyv megalkotását tekintem.

Most mivel foglalkozik?

Ilyen hosszú idő alatti természetesen változott kutatási területem, a gyakorlathoz kapcsolódva újabb és újabb témák kerültek elő. Két éve jelent meg angol nyelven a szocialista kollektív szerződéseket összehasonlító munkám. Idén a munkabér szabályozását hasonlítom össze a világ országai között egy Hamburgban kiadásra kerülő, nemzetközi enciklopédia számára. Egető feladat, 1987 tennivalói közé tartozik az egyetemi jegyzet korszerűsítése, ezen kívül a készülő munkavédelmi jogszabály kodifikációs bizottságának elnökeként is sok a tennivalóm. A következő esztendőben összehasonlító monográfiát szeretnék írni a „dolgozók részvétele a vállalatirányításban” témáról. Kutatómunkám „melléktermékei” pedig tanulmányok formájában látnak napvilágot.

Az Ön sokoldalú munkásságát többféle kitüntetéssel ismerték el. Többek között a Szocialista Magyarországi érdemérem, a Munka Érdemrend arany fokozatának tulajdonosa. Tudományos és közéleti tevékenységéért a JATE Tanácsa József Attila Emlékplakett adományozásával jutalmazta, a Magyar Jogászszerzővességi Szalai László Emlékéremet is átvehette. Mit jelent önnek ez az elismerés?

Minden kitüntetés jól esik, ez utóbbi két emléklap, amely a közvetlen környezet elismerése, különösen melegen az ember szívét.

Dr. Nyíri Antal köszöntése

Nyelvészeti Tanszékének lett oktatója, s onnan került Mészöly Gedeon hívására egyetemünkre, ahol 1955-től 1977-ig, nyugdíjba vonulásáig tanszékvezetőként tevékenykedett, egy ideig pedig a Bölcsészettudományi Kar dékánjának tisztét is betöltötte.

A magas életkor önmagában nem érdem — szokták mondani okkal-joggal; a hosszú élet a sors ajándéka, az persze az egyéntől is függ, hogy ki-ki hogyan tudja tartalmassá tenni a gyorsan múló éveket. Aki hasznos munkával töltött el évtizedeket, s még mindig tevékenyen él, az boldog ember lehet.

Dr. Nyíri Antal, a József Attila Tudományegyetem Magyar Nyelvészeti Tanszékének nyugalmazott egyetemi tanára, aki március 9-én lesz 80 éves, ilyenek mondhatják magát, hiszen oktató-nevelő munkáját és tudományos tevékenységét tekintve egyaránt igen eredményes évtizedek vannak mögötte, s mindkét területen — sok tanítványa, kollégája örömeire — ma is tevékenykedik: oktat is tanszékünkön, és kutatómunkája is töretlen. Jelenleg a Münchener Kódex szótárán végzi — munkatársait is irányítva — az utolsó simításokat. (Ennek a kódexnek a kritikai szövegkiadását az ő szerkesztésében 1971-ben jelentette meg az Akadémia Kiadó.)

Nyíri Antal Szentesen született. Szülővárosához mindig hű maradt, s nem egy kitűnő földolgozást szentelt a szűkebb pátria népelete nyelvjárásai és néprajzi szempontú leírásának, mégpedig a tőle megszokott alaposággal, hitelességgel. Középiszkolai tanárként egy ideig messze került szülőföldjéről, ugyanis több évig tanított a Somogy megyei Csurgón. Tanári munkája mellett módot talált arra is, hogy választott szakterületének éljen: a festői szépségű zselicéji falu, Szenna tájnyelvi sajtóságait gyűjtötte, majd e becses értékű munkáját az 1930-as évek végén önálló kiadványként jelentette meg. Rövid ideig Kolozsvárott és Szegeden is középiskolai tanárként dolgozott, majd a szegedi Pedagógiai Főiskola Magyar

Nem részletezve tudományos publikációinak további gyarapodását (önálló kiadványt, számtalan szakkikét, tanulmányait) és ezek sokszínűségét, szereteáigazó voltát, fölbecsülni is nehéz: hány ezer diák magartatása, életrajza, csiszoló-díj, formálódott Nyíri professzor úr emberséges, biztonszágot, nyugalmat árasztó tanári példamutatása nyomán! S hány ezer diákjának, hallgatójának tudása gyarapodott lenyűgözően gazdag ismeretkincséből, ki tudná azt megmondani! Többen vagyunk, akiket ő indított el tudományos pályáján, s akiknek eredményeit bátorító, segítő figyelemmel kísérte, s kíséri ma is. Bár szűkebb szakterületén, a magyar nyelvtörténet kutatásában és az azóta fejtesben nagyon nehéz látványos eredményt fölmutatni, neki mégis sikerült, mert mindig — joggal — hitt munkájában. A szobrász is bizik abban, hogy az életrajzi anyagból maradandó, a jövőnek is szóló emlékművet formál; a tanár, a tudós ne hinne munkájában, amikor életműve tanítványainak ezreiben élhet, s hat-hat tovább!

Nyolcvanadik születésnapján tanítványai, munkatársai nevében őszinte szívből köszöntöm, s kívánom Nyíri professzor úrnak, hogy jó egészséggel dolgozzon még nagyon sokáig a maga örömeire és a magyar nyelvtudomány hasznára. Örízze meg a sok-sok tanítvány számára is példaadó hitét az emberben, a munkában, a legemberibb alkotásnak, anyanyelvünknek jövőjében, s a pedagógustevékenységben, amelyre — s nem csak a költősorsra — oly találóak Váci Mihály sorai: „...osztani magad; — hogy így sokasodjál; / kicsikhez hajolni — hogy magasodjál; / hallgatni őket, hogy tudj a világot, / róluk beszélj, ha szólsz a világhoz. / Széjjel szóródní — eső a homokra — sivatagnyi reménytelen dolagra, / s ha nyár se lesz töled — s a táj se zöldebb; / kutakká gyűjt a mély: — soká isznak belőled!”

DR. SZABÓ JÓZSEF docens

Kolozsvári vendégelőadó a JATE-n

A magyarországi matematika kezdetei

Február 19-én a JATE TTK Bolyai Intézetében nyilvános előadói ülést tartottak, melynek vendégelőadója dr. Tóth Sándor kolozsvári matematikaprofesszor volt.

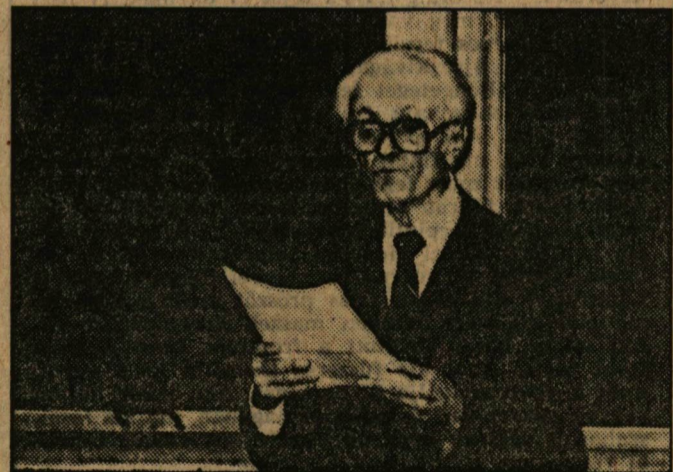
Az ülést dr. Tandori Károly akadémikus, a JATE Természettudományi Kar matematika tanszékcsoportjának vezetője nyitotta meg; bemutatta a vendégprofesszort és ismertette életútját.

Dr. Tóth Sándor 1913-ban született Torboszlón, a kolozsvári Ferdinánd egyetem Természettudományi Karán végzett 1935-ben. Előbb a szatmárnémeti gimnázium, majd a bánffyuhunyadi líceum, később a marosvásárhelyi Református Kollégium tanára (ez utóbbinak utolsó igazgatója) volt. 1950-ben hívták meg a kolozsvári egyetemre előadótanárnak; 1954-ig a Bolyai Egyetem keretében működő pedagógiai főiskola, majd — 1957 és 1959 között — a Mate-

matikai Kar dékánai tisztét látta el. Több évig vezette a geometriai tanszéket; nyugdíjba vonulásáig (1977) ezen a karon tevékenykedett. Számos kötetet és tudományos közleményt publikált a geometria- és a matematikatörténet tárgykörében.

Ezután dr. Tóth Sándornak A magyarországi matematika kezdetei című előadására került sor. Az alábbiakban (igen vázlatosan) ismertettük az előadón elhangzottakat.

A magyar matematika történetére vonatkozó irodalom — köztük Szénássy Barna debreceni professzor 1970-ben megjelent igen jelentős, összefoglaló jellegű könyve — a magyarországi matematika kezdetét az első magyar szerzőtől származó matematikai nyomtatvány megjelenéséig, 1499-re teszi. Ekkor adták ki ugyanis Georgius de Hungaria (Magyarországi György mester)

Tóth professzor előadását tartja (Székely A. felvétele)

„Arithmetica summa tripartita” című, húszoldalnyi könyvecskéjét. Tóth Sándor professzor azonban — különböző régi erdélyi történeti könyvtárakban, levéltárakban folytatott kutatásai nyomán — több olyan, a fenti könyvnél jóval régeb-

bi keltezésű dokumentumra bukkan, amelynek ha nem is elejétől végig matematikáról szólnak, a bennük található részletekből, utalásokból következtetni lehet az adott korban használt matematikai számítások jellegére és színvonalára.

Feltételezhetjük, hogy már István király korában Gellért püspök és tanítványai ismerték Sevillai Izidor enciklopédikus művét, amely matematikai fejezeteket is tartalmaz. Alig egy évszázad múlva Könyves Kálmán törvénye közzismertnek tekintti magyar földön a számitási műveleteket, hiszen egy egész vármegye adódnárjainak számviteléhez alapos jártasság kellett a számvetés terén — természetesen a kor színvonalának megfelelően. A XII. század második felétől kezdve (ekkor kelt az a máig fennmaradt levél, amelyben III. Béla királyunkat értesítik a Párizsban tanuló Bethlehem nevű magyar diák haláláról) kimutatható, hogy magyar diákok százai tanultak külföldi (nyugati és krakkói) egyetemeken, akik tudásukat — melyek nyilván matematikai ismereteket is tartalmaztak — hazatérésük

után itthon kamatoztatták és átadták.

A matematikai ismeretek terjesztésében évezredünk első felében a székesegyházak mellett működő káptalani iskolák játszottak vezető szerepet. Az akkori ismeretek színvonalára a gazdasági életben alkalmazott matematika tanulmányozásával is következtethetünk.

Az előadás végén Tóth professzor ismertette azokat a konkrét írásos emlékeket, amelyekből nyomon követhető a középkori magyar matematika fejlettségi szintjei. Gellért püspök „Deliberatio” című munkájától kezdve a British Museum-ban őrzött, XIII. századból származó, magyar szavakkal írt „magában foglalt geometriai kéziraton keresztül számos kódex, tankönyv tartalmaz erre vonatkozó dokumentumokat.

S. I.